

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Jnr. 128/13

Ark nr. C50

dato 26.06.2013

Høring NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Varanger museum IKS har lest NOU 2013:4 med interesse. Særlig har vi bitt oss merke i kapitlet om kulturinstitusjonenes samfunnsoppdrag.

Vi tar her spesielt for oss det som handler om museene, men har noen generell kommentarer, også de sett fra musealt synspunkt:

Kapittel 12: Kommunal og fylkeskommunal kulturpolitikk etter 2005

Varanger museum er et interkommunalt selskap, der tre kommuner står som eiere i selskapet, mens én av avdelingenes bygg og innhold eies av en forening. Museet har stort sett god kontakt med kommunene, men kontakten handler lite om kulturplaner og politikk som sådan. Kommunene har bygget ned/tatt bort sine kulturavdelinger, og ingen ansatte har spesielt ansvar for kultur. Kulturfeltet deles med andre områder, f.eks skole. Vår kontakt går direkte til rådmannen eller kommunalråden. Det fungerer bra, men vi savner en retning for bygningsvern og museets plass i lokalsamfunnet, noe som var viktig i kommunene tidligere. Noen av kommunene hadde f.eks verneplaner, som nå stort sett er glemt. Kommunene ser seg heller ikke råd til å øke tilskuddene til museet. Det har med noen få unntak stått på stedet hvil siden konsolideringen.

Vårt forhold til fylkeskommunen har endret seg etter at museene fikk direkte kontakt med /overføring fra ABM/Norsk kulturråd. Fylkeskommunen har fortsatt ønske om innflytelse på utviklingen av museene, og det er arbeidet med strategier framover. I de vedtatte strategiene er det også regnet med midler til utvikling av bygninger og av tjenester. Men i praksis har ikke fylkeskommunen midler. De har ikke økt driftstilskuddet på mange år, det er til og med snakk om nedskjæring for 2014. Vi kan derfor ikke forstå hvordan disse planer skal kunne realiseres.

I Finnmark fylkeskommune er kulturområdet delt mellom allmenn kultur/idrett, som museene sorterer under, og kulturminnevern, som er vår overordnede/samarbeidspartner når det gjelder bygg. Denne delingen mener vi er uheldig, det gir ikke rom for helhetstenkning. Fylkeskommunen har i dag en oppgave som regional utvikler. Alle museene i Finnmark har gått sammen om et utviklingsprosjekt, og vi ser oss selv som viktige utviklere i lokalsamfunnet, i noen kommuner den viktigste kulturinstitusjonen. Vi mener derfor at museene må være sentrale parter når det gjelder regional utvikling, også med hensyn til tildeling av RUP-midler. Som utredningen påpeker, er det for liten kontakt mellom nivåene innen kultur. Vi støtter utvalgets synspunkt om at samspillet må bli bedre og at det må være mer organisert dialog mellom kommuner, fylkeskommuner og Kulturdepartementet. Dette er svært viktig i forhold til at kommunene igjen bør få en kulturpolitikk,

også for museumsfeltet. Dette har vært lovt forut for flere sentrale utredninger, at man skal ha bedre dialog med kommunene, men vi kan ikke se at noe er endret.

Museet vil her også nevne et annet lokalt problem. I Finnmark var det forholdsvis lite bygninger igjen etter krigen, men det var noen, særlig i Øst-Finnmark. Her er flere sammenhengende bydeler/bygder fra før 1940. Disse må tas vare på. Etter krigen tenkte man at det offentlige, kommunene, var best egnet til å ta vare på bygningen. Private hadde ikke råd, og stort sett heller ikke interesse. Derfor eies mange fredede og verneverdige bygg av kommunene i dag. Noen kan overtas av private, men forholdene er slik at de de som nå er i kommunal eie, faktisk vil tas best vare på av det offentlige, som i praksis betyr museene. Museene har tatt seg av langt flere lokale bygg enn dem som står oppført som vår portefølje. Dette er blitt et problem for oss og nærmest en straff, siden det nå er bare private som kan søke midler til vedlikehold fra Riksantikvaren, og kommunene, men ikke museene, kan søke midler fra Kulturminnefondet. Dette er ikke god lokalpolitikk for bygningsvernet!!

Kapitel 14 Kulturinstitusjonenes samfunnsoppdrag

Vi har nettopp nevnt ett av våre viktige samfunnsoppdrag, slik vi oppfatter det, men støtter ellers utvalgets oppfatning om at dette begrepet er noe uklart.

Utvalget går inn for å legge om evalueringen av institusjonene. Vi har hvert år opplevd stresset med å bli ferdig med skjemaene til KUD. Det er ikke bare negativt. Vi blir tvunget til å gjøre en optelling og en vurdering av vårt arbeid. Men det blir veldig skjematisk: enten har du en plan, og kan krysse av for den, eller så har du ikke en plan. Det finnes ikke noen mellomting. I praksis har museet planer under utvikling hele tiden, både faglige og strategiske. De evalueres og rulleres jevnlig. Dette kommer til en viss grad fram i rapporten, men det er ikke helt tilfredsstillende, da det ikke er mye rom for utdyping.

Museet blir litt skremt av ordene «eierstyring», «samfunnsoppdrag» og «den interesserte offentligheten». Det høres ikke mindre kontrollerende og stressende ut enn det er i dag, det kan høres ut som om vi blir kastet til ulvene. I praksis er vi ute i alle fall den lokale offentligheten nå også, men vi styrer den i stor grad selv. Nå skal den evt. styres av et oppdrag, som må oppfylles.

Men hvis det virkelig blir en dialog om kontrakten/oppdraget, og vi kan få hjelp og støtte til å utforme den, og ikke minst ha dialog underveis, vil dette kunne være av det gode. Museene må da ha muligheter for å utføre oppdraget. I dag lager vi mål for de 4 F'er. Fornyning er et viktig begrep, og vi regner med at dette også blir viktig i fortsettelsen. Det er mye vi kan gjøre innen de rammer vi har, men det er i dag svært vanskelig å bygge opp nye, større utstillinger. Det er ingen steder å søke. Om museet skal lage en ny utstilling, må vi kalle det noe annet. I praksis medfører utstillingsplanlegging arbeid innen alle de 4 F'er: samlingsarbeid, forskning og formidling og fornying, men vi kan ikke si at resultatet skal bli en utstilling. Vi håper den dialog om dette. Vi håper det evt. kan føre til at vi får drøfte rammer for vårt oppdrag, og at alle parter gjennom dialogen blir innforstått med hva vi skal og hvor vi skal, og at det kan drøftes underveis.

Det blir interessant å følge/være med på dialogen videre.

Vennlig hilsen

Sigrid Skarstein
direktør